



לע"נ ברוך בענדיט וברכה גרוס ע"ה

WEEKLY PLANNER

פרשת השבוע מצורע דף השבוע מגילה כ"ח

פרנס השבוע

Dedications available, email R' Zacharia Adler - info@dafaweek.org

פרנס היום ↓ פרנס ← Follow any track	(א) עם מראי מקומות	(ב) אליבא דהלכתא	(ג) לימוד וחזרה (ד' פעמים) וחזרת מסכת תענית
יום ראשון לע"נ	<input type="checkbox"/> דף כ"ח עמוד א' עם רש"י ותוס'	<input type="checkbox"/> דף כ"ח עמוד א' עם רש"י	<input type="checkbox"/> דף כ"ח עמוד א'
יום שני	<input type="checkbox"/> חזרה דף כ"ח עמוד א' <u>בענין מתנות כהונה מבהמה</u> ע' תוס' חולין (קלא.) #1 רמב"ם הל' ביכורים (פ"ט הל' יד') #2 ר"י קורקוס הל' ביכורים (פ"ט הל' יד') #3	<input type="checkbox"/> דף כ"ח עמוד ב' עם רש"י <u>בענין להקדים ת"ח לכהן</u> ע' שו"ע או"ח סי' קלה' ס"ק ד' מגן אברהם או"ח קלה' ביאור הגר"א אורח חיים סי' קלה' ס"ק ד' ערוך השולחן או"ח קלה' ס"ק ט'	<input type="checkbox"/> דף כ"ח עמוד ב'
יום שלישי	<input type="checkbox"/> דף כ"ח עמוד ב' עם רש"י ותוס' <u>בהמשך הענין</u> ע' דרך אמונה הל' ביכורים (פ"ט הל' יד') #4 טורי אבן מגילה (כח.) #5 דרך אמונה ביה"ל הל' ביכורים (פ"ט הל' יד') #6	<input type="checkbox"/> <u>בענין מחילת ת"ח</u> ע' טור יו"ד ס"ס' שלד בית יוסף שם שו"ת שלמת חיים או"ח סי' שנד' שו"ת אור לציון ח"ב פ"טו אות יג'	<input type="checkbox"/> חזרה א' דף כ"ח עמוד א'
יום רביעי	<input type="checkbox"/> חזרה דף כ"ח עמוד ב' <u>בענין ביה"כ שבבלי בתנאי הם עומדים</u> ע' רש"י מגילה (כח: ד"ה על תאני) ע"ש רא"ש מגילה (פ"ד אות ז') #7 רמב"ן מגילה (כו:) #8	<input type="checkbox"/> <u>בענין להסתכל בפני רשע</u> ע' שולחן ערוך או"ח סי' רכה' ס"ק י' מגן אברהם או"ח סי' רכה' ס"ק י' ביאור הלכה סי' רכה' ס"ק י' שו"ת שלמת חיים עניינים שונים סי' קי'	<input type="checkbox"/> חזרה א' דף כ"ח עמוד ב'
יום חמישי	<input type="checkbox"/> <u>בהמשך הענין</u> ערוך השולחן או"ח סי' קנא' (ס"ק יג') #9 ערוך השולחן או"ח סי' קנא' (ס"ק יד') #10 מרומי שדה מגילה (כח:) #11	<input type="checkbox"/> <u>בענין הנהגה בביה"כ ובביהמ"ד</u> ע' שו"י או"ח קנא' א' מחצית השקל שם ס"ק ב' ערוך השולחן שם ס"ק א' שם ס"ק ה' ביאור הלכה שם ד"ה ואין אולכין	<input type="checkbox"/> חזרה ב' דף כ"ח עמוד א'
יום ששי	<input type="checkbox"/> <u>בענין אם יש לחלק בין ביה"כ לביהמ"ד</u> ע' רשב"א מגילה (כח:) #12 הר"ן (הרי"ף מגילה ט.) #13 רבי עקיבא איגר או"ח (סי' קנא') #14 ברכת אברהם מגילה (כח:) #15	<input type="checkbox"/> <u>בענין אם צריך לילך לביה"כ שלא לצורך</u> ע' ערוך השולחן קנא' ד' שו"ת שלמת חיים או"ח סי' קנו' סימן קנא' הערות דרשו #10	<input type="checkbox"/> חזרה ב' דף כ"ח עמוד ב'
שבת	<input type="checkbox"/> חזרה דף כ"ח מגילה <input type="checkbox"/> חזרה דף כ"ח תענית	<input type="checkbox"/> חזרה דף כ"ח מגילה <input type="checkbox"/> חזרה דף כ"ח תענית	<input type="checkbox"/> חזרה ג' דף כ"ח מגילה <input type="checkbox"/> חזרה דף כ"ח תענית
הוספות	<input type="checkbox"/> חזרה דפים כ"ה-כ"ז מגילה <input type="checkbox"/> שיעורי עיון על הדף <input type="checkbox"/> בחינה על הדף		
לימוד מסכת מגילה מוקדש לע"נ ר' סנדר חיים זאב ב"ר יחיאל ישראל הירט ע"ה			



לע"ג ברוך בענידיש וברכה גרוס ע"ה

1. תוס' חולין (קלא.)

הכי גרסי בפ"ח שבועה נכסי בהן. ולא חשיב הכא כל כ"ד מתנות כהונה דחשיב לקמן בפירקין (דף קג:) דלא חשיב הכא אלא הנך דאסורים לזרים והם ממון כהן והא דחשיב מתנות אע"פ שמתרות לזרים משום דטבלי ודמו לתרומה כדאמר לקמן (קלג:) אע"ג דלית הלכתא הכי היינו דלא הוי כאוכל טבליס אצל מ"מ איסורא איכא לאכול מנהמה שלא הורמה מתנותיה א"י לא חשיב אלא מידי דבר אכילה והא דלא חשיב צבור משום דאכתי לאו צר אכילה הוא שזרין שחטיה: **מעשר עני**

5. טורי אבן מגילה (כח.)

הילכך ג"ל דוודאי לכ"ע מתנו' אין טובלין ואפי' לר"א דיליף נתינה נתינה מתרומ' להא מילתא לא גמר דהא לא דמו לתרומה דאינה מבוררת בתוך הכרי קודם קריאת השם אבל מתנות הא מבוררין ועומדין וניכרין בפני עצמן מתוך שאר בשר והא אפילו בטבל ככה"ג סגי ויוצא מידי טבל בנותן עיניו מצד זה לתרומה ואוכל מצד אחר כדאמרין בכמה מקומות. ואע"ג דאינו מפריש בקובע מקום בעלמ' סגי כיון שמבורר התרומה והמעשר בתוך הכרי, והכא גבי מתנות הא מבוררין מעצמן וניכרין בתוך שאר הבשר לפיכך אפי' אי מדמית להו לתרומה הא תרומה ככה"ג דומיא דמתנות במבכר התרומה מתוך הכרי אף ע"ג שלא הפריש עדיין יצא מידי טבל הילכך במתנות לכ"ע אין בהן משום איסור טבל. והא דאר"י אסר' לאכול כו' אינו אלא מדרבנן ודקאמ' כאילו אוכל טבליס רבנן גזרו עליו שיהא כאוכל

6. דרך אמונה ביה"ל' הל' ביכורים (פ"ט הל' יד')

הורמו מתנות' מותר לאכול ממנה. חולין קל"ג ז' ארנב"ח אר"י כל האוכל מנהמה שלא הורמה מתנות' כאילו אוכל טבליס (כתבו התו' טבליס ממש דמתנות ילפי' נתינה נתינה מתרומה נפי' רה"ג וצתו' הלא"ש שם מסופק צוה אס הוא דלורייחא או מדרבנן שעשאוה כטבל ע"ש) ולית הלכתא כוותי' ויל"ע מה זה שלא הורמו מתנות' איהו הרמה לר"ך כן הרי מצורר ועומד ואין לומר שלא חתכו את המתנות מן הנהמה דאטו חתיכה לר"ך ואין יכול לתת לו במחוצר הרי בתרומה גופא ג"כ סגי שקורא שם נפשו או דברומו וא"ל לתוך ולהפרידה (ומלאתי בטורי אבן מגילה כ"ח שהעיר ג"כ צוה) ולכאוף י"ל דהכונה שלא נתינה לכהן ואע"ג דבתרומה מצי קרא שם פקע טבליה והגמיה אין מעכב שהיא מלוה כפ"ע ה"מ בתרומה דשייך בה הפרשה אצל כן דל"ש צה הפרשה הגמיה במקום הפרשה קאי ומעכב אצל לכאוף א"ל לומר כן דנחלוין ל"ו ז' גבי יחזקאל

2. רמב"ם הל' ביכורים (פ"ט הל' יד')

מחבירו עליו הראיה: יד בהמה שלא הורמו מתנותיה מותר לאכול ממנה. שאינה דומה לטבל שהרי מתנות כהונה מובדלין. והמתנות עצמן אסור לישראל לאכלן אלא ברשות כהן. עבר ואכלן או הויקן או מכרן

3. ר"י קורקוס הל' ביכורים (פ"ט הל' יד')

יד בהמה שלא הורמו וכו'. גם שם (קלג:) אמר רבה צר צר חנה א"ר יוחנן אסור לאכול מנהמה שלא הורמו מתנותיה ואיתמר תו אמר רבה צר צר חנה א"ר יוחנן האוכל מנהמה שלא הורמו מתנותיה כאלו אוכל טבליס וקאמר תלמודא עלה ולית הלכתא. ויש מי שכתב דקאי אמירתא בתרייתא בלחוד ולומר דלא הוי כאוכל טבלין ומיהו מימרא קמיתא הלכתא היא דאסורא מיהא איכא וכן דעת רבותינו בעלי התוספות (קלא.) לחד תירוצא. אצל דעת רבינו דלית הלכתא כוותיה אפילו בקמיתא ואפילו איסורא ליכא וכן העלה הרי"ף ז"ל. ונתן רבינו טעם נכון לחלק בין מתנות לתרומה לפי שהמתנות מובדלות וניכרות הם, וצדדי גיחא מה שהקשו בגמרא (קלו.) גבי ראשית הגז אי מה תרומה טובלת אף ראשית הגז טובלת] ואיטריין קרא דכתיב וראשית גז לאנך נתן לו ודרשינן אין לך צו אלא משעת נתינה ולא מקשי הכי גבי מתנות ולא איטריי קרא למעוטי דלא טבלי משום דלא דמו לתרומה כאשר נתבאר אצל ראשית הגז דמי לתרומה שחלק ישראל וחלק הכהן מעורב ולהכי איטריין קרא למעוטי:

7. רא"ש מגילה (פ"ד אות ז')

[1] דאמר רב ששם בית הכנסת [2] שמתבנין צו חשנין סוף מלינין צו את המט. הא דאמר' על תנאי הן עשויין אין לפרש דמוטר לנהוג צהו קלות ראש בישובן דהא דאמר' צמר הכי דרבינא ורב אלא צר אהבה לא הוו עיילי לצי כנישתא משום מיטרא אלא משום דשעשתא בעיא ליתא * ואמרין נמי אי איטריין ליה למיקרי איניש מצי כנישתא דלימא פסוקא. אלא אמר' אמתנין קאי דאמר רבי יהודה בית הכנסת שחבץ אין מפשילין לתומו טבליס וקאמר רב אסי [2] צמי כנסיות שצבצל צבורבנן מונר לעשות צהו שעל תנאי הן עשויין [2] מ"מ חשנות של רביס אין עושין צהו וכן גבי

8. רמב"ן מגילה (כו:)

והא דאמר' לקמן (כח, ז) בתי כנסיות של בבל על תנאי הן עשויין. לאו למימרא דבחורבנן שרו לגמרי דהא רבינא של בבל הוה. ולאו למימרא דבישובן שרו בהנאה דהא רבינא ורב אדא אסרי למיעל בה משום מיטרא (סז). ורפרם (דאספדה - ג'ג') לכלתיה ור' זירא (דספדיה - ג'ג') להווא מרבנן (סז). בשל בבל הוו. אלא לומר שהן מתנים אם הוצרכו אנשי העיר להאכיל בהם עניים או להשכינן שם מותר. וה"ה לכל צרכיהם לפי שעה. וכדאמר' בפרק ערבי פסחים (פסחים קא, א), משום דאיכא עניים דאכלו ושתו בבי כנישתא. וכן חכמים ותלמידיהם מותרין ליהנות בהם בכל מקום, והוא שהוצרכו להם כגון שהיה מקום דחוק לתלמידים והוצרכו לאכול בבהכ"נ, אבל שלא במקום הדחק ושאפשר וקא מיכוין אסור. דאי לא תימא הכי רבינא ורב אדא דתלמידי חכמים ניהו לישתרו משום מיטרא.

4. דרך אמונה הל' ביכורים (פ"ט הל' יד')

(רכו) היינו שלא הפרידן מהנהמה ולא נתן לכהן: (קב) מותר לאכול ממנה. (רכח) ומ"מ מלוה להפרישם מיד אחר שישחוט (רכט) ויצדוק הריאה (רל) וי"א דגם עובר צבל תאחר אס אין מפריש מיד (רלא) ומ"מ יש צוה מדת חסידות שלא לאכל עד שיפריש: (קג) ממנה. (רלז) ודעת התוס' שיש איסור לרבנן לאכול (רלג) והפריש"ם פסק כדעת רבנו:



לע"נ ברוך בענדיש וברכה גרוס ע"ה

9. ערוך השולחן או"ח סי' קנא' (ס"ק יג')

יג וְהִנֵּה זֶה שִׁטַּת הַתּוֹסֵפוֹת (מגילה כח: ד"ה ואעפ"כ) והרא"ש (שם פ"ד סי' יו) והטור ושו"ע (סי"א), דהא דאמרינן שם דעל תנאי עשויות, אפילו התנו בפירוש על זמן בניינו לא מהני רק על לאחר חורבנו כמ"ש. אבל שיטת הרמב"ן (שם ט: ד"ה והא דאמרינן לקמן) והר"ן (ט. ד"ה נמי) הוא דגם בבניינו מועיל תנאי לדבר ההכרחי, כגון שעניים יאכלו ויישנו שם וכן לכל צרכי עניים לפי שעה, וזהו שאמרו בפסחים [קא]. דקידוש שבבית הכנסת מועיל להני דאכלי כבי כנישתאויי. אבל התוספות והרא"ש פירשו שם דזהו בהחדרים שאצל בית הכנסת כמ"ש בסעיף ב':

12. רשב"א מגילה (כח:)

דה"מ* בבתי כנסיות, ואפי' בשל* בכל, משו' דעיקרן לתפלה הן עשוין. אבל בבתי* מדרשות, אע"פ שחמורין מבתי כנסיות⁴⁸¹, אפי' הכי לחכמים ותלמידיהם כיון שהן עומדין שם תדיר הרי להן כבית דירה⁴⁸², ואוכלין בהן וישנין⁴⁸³ בהן בכל מקום דהני גנו והני גרסי⁴⁸⁴. ולא הפרישו בין חברים הבאים מחוץ לעיר, ואין להם בית דירה [בעיר]*, לחברים שיש להם בית דירה [בעיר]*, דבית' דרבנן היא לגמרי בכל מקום⁴⁸⁵. אבל לאיניש דעלמ' כ"ש דאסור⁴⁸⁶.

10. ערוך השולחן או"ח סי' קנא' (ס"ק יד')

יד וְדַע דברמב"ם לא נמצא דין זה לגמרי, ויראה לי שיהיה מפרש פירוש אחר, דבאמת מאי שייך תנאי כנגד דיני קדושתן, דכל זמן שהן בקדושתן הרי בהכרח שתהא קדושתן עליהן כמו המקדיש דבר לבדק הבית ויתנה שיהא יכול להשתמש בו הרי בוודאי מעל, ובוודאי לא מהני בין בבניינם בין בחורבנן דמי יכול להפקיע הקדושה שכנגד הדין, אלא מפרש על תנאי שיהא ביכולת למוכרן להדיוט כמו שיתבאר בסימן קנ"ג (סעיף ג, ד), וזה ביאר בפ"א שם (ה"י), וזהו מותר שעושים תנאי להפקיע קדושתן לגמרי דהוה

כמקדיש לזמן, אבל כל זמן שמשתמשין בו לגבוה בעל כרחך חל עליו כל דיני הקדושה לעולם. נעין מג"א סק"ד שהקשה על הא דבניינו לא מועיל תנאי מסומן קנ"ד (ס"י) דאפילו לארון מועיל תנאי ומירץ דזוהק ע"ש, ולענ"ד נראה על פי הסברא שכתבנו דהתם לכחלה אינו מקדיש זה להספר תורה והו' כמו שעומדת הספר תורה בארון של חול דהא אינו חובה לעשות ארון, אצל בית הכנסת חובה הוא ובעל כרחך כיון שמתפללים שם הוה בית הכנסת וקדושתה עליה ואינו מועיל תנאי בבניינה ודוק [ועיין מ"ש בסימן קנ"ג סעיף ד']:

13. הר"ן (הרי"ף מגילה ט.)

מספיקין לעשות כרכי: **דבנינא** ורב אדא בר אבהו וכו' זחא דמיטרא, זכס מיס: צילוחא. דעת ללולא אע"ג דנתי כנסיות שבבבל על תנאי הן עשויות ה"מ נשעת הדחק וכאן לא היה דוחק כל כך ואע"ג דאמרינן חכמים ותלמידיהן מותרין משמע לי דהיינו בזהמ"ד ולפי שעומדין שם כל היום כדאמרינן מאי בי רבנן ביחא דרבנן אצל ביהכ"נ לא: אי נמי נשחי פורתא וניקום. שלא יהא נראה ככנסת דה לנרוו בלנד:

14. רבי עקיבא איגר או"ח (סי' קנא')

קנא סעיף ג' אב"ב בבהמ"ד מותר. מקור הדין הובא בב"י נב"י נב"י אהר"י חניני. וכי אפי' שינת עראי אסור בבהמ"ם אצל בבהמ"ד אע"פ דחמיר מבהמ"ד נראה דמותר. דאמרינן פ' מי שמתו הני יופי דני רב דהני גרסי והני גני עכ"ל. הרגיש בקושי הדין דאין להקל בבהמ"ד יותר מבית הכנסת. אלא דהויס כן מקוניה דמי שמתו ולענ"ד ראה זו תמוה מאד. דהרי אמרי פ"ד דמגלה דף כ"ח אמר רבא ת"ח ותלמידיהם מותר. והקשו שם מענדל דרב אלח ורבינא שם דאמרי לאו משום מערס ונאמרה בזה ג' תירוצים דעת הגהת אשירי דהחמירו על עממס ודעת הרמב"ם דרק מדוחק שרי. דעת הר"ן דרק בבהמ"ד מותר לת"ח הרי לכולהו תירוצים ת"ח מותרים ליהנות ולאכול בבהמ"ד מדוחק א"כ י"ל בזהמ"ד דפ' מ"ש דשינת עראי הו' כמו אכילה מדוחק ולהרמב"ם והגהת אשירי ת"ח מותרים בזה גם בבהמ"ם. ולהר"ן רק בבהמ"ד אף שלא מדוחק. אבל לאיניש אחרניא דלאו ת"ח אין לנו ראה להחיר בבהמ"ד יותר מבהמ"ם דהא באתת ת"ח מותרים ליהנות בבהמ"ד ולע"ג. וע' יו"ד סי' רמ"ו סט"ו ובש"ך שם קקט"ו: **מג"א סק"ד דלא יבנים**. בא"ר חולק עליו מסברא ולענ"ד דברי המג"א תמוהים דהא האי דינא הוא מדברי המרדכי

15. ברכת אברהם מגילה (כח:)

דשמעתא נעי צילוחא כיומא דאסתא. ופרש"י (ד"ה צילוחא) דעת ללולא ומיושבת שאינו טרוד בכלום מחשבה. עכ"ל. ובעירובין (ס"ה ע"א) מר עוקבא כיומא דשותא (רוח דרומית) לא נפיק לני דינא. ארנב"י הלכתא בעיא צילוחא כיומא דאסתא. ויתכן דעיקר צילוחא נלרך בשביל הלכתא, אלא שח"ח מסיק שמעתא אליבא דהלכתא, שוב גם שמעתא נעי צילוחא. ומכאן נראה שכל מי שיש לו טרדות צ"ן מפרנסה וצ"ן משאר דברים, ראוי להקדים הלימוד לפני הטייידות בתחלת היום, ואפילו אם בזמן הוה פחות, כל זמן שאין מחשבתו עדיין טרודה.

11. מרומי שדה מגילה (כח:)

שם ע"ב. על תנאי הן עשוין. הרמב"ם לא הביא דין זה. ומשמע דמפרש דלא כהתוס' והרא"ש, אלא ס"ל דז"ע"ה יכולים לנשות, כמו שהביא מהירושלמי לענין כל דבר שבקדושה דמהני תנאי, אבל לא שכל יחיד יהא רשאי לנהוג בזהם דבר חול:



לע"נ ברוך בענדיט וברכה גרוס ע"ה

אליבא דהלכתא

מגילה דף כ"ח

נסדר ע"י ר' אשר יעקב מילמן

ענין א' - בענין להקדים ת"ח לכהן

ערוך השולחן או"ח קלה' ס"ק ט'

לפני חכם גדול ישראליו, והוא שהכהן יודע לקרות, שאם אינו יודע לקרות היאך יברך על התורה, מיהו אם יוכל לקרות עם השליח ציבור מלה במלה סגי בכך כדלקמן סימן קל"ט (פסק ג). עכ"ל. ועכשיו לא נהגו כלל לדקדק בזה ובכל ענין קורין להכהן קודם [מג"א סק"ס]. וכונת רבינו הבית יוסף שאפילו אם הכהן מוחל לא מהני, ואף על פי שבספרו הגדול ביאר איהו דיעות מהגאונים דבמחילה מותר, מכל מקום מסיק שם בעצמו שאין המנהג כן ואפילו מחילה לא מהני, וכן הוא המנהג הפשוט בכל המקומות [וכן נהגו בסוף סק"ג]. ריש עתה מקומות שאינם בני תורה ונתפשטה הספחת ביניהם שאין משגיחין על הכהנים כלל וקוראים ישראל במקום כהן אף שיש שם כמה כהנים, וגם אין מבקשים מחילתם אף שאינם מועיל כמ"ש, וראוים לעונש גדול, וכבר ראיתי בעיני זאת וצווחתי עליהם עד שקבלו שלא לעשות כן, וכמעט היה הדבר לפלא בעיניהם:

שו"ע או"ח סי' קלה' ס"ק ד'

ג (ז) ב"ח קורא בתורה ראשון ואחריו כו' ואחריו ישראל: ד' המנהג הפשוט שאפילו כהן עם הארץ קודם לקרות לפני חכם גדול ישראל ה' והוא שהכהן יודע לקרות: מיהו אם יוכל לקרות עם הש"ץ ה' מלה (ט) מלה מני נכח מלקמן סי' קל"ט (אבודרהם) שאם אינו יודע לקרות הא"ך יברך על התורה: ה' (ז) א"ם ס"ת פתוח והכהן קורא את שמע ו' אינו רשאי

מגן אברהם או"ח קלה'

ה. מ"ה במ"ה. ומהר"ל כ' דנוהגין לקרותו א"ע"ש שאינו יודע לקרות כלל עם הש"ץ ול"נ (ד"מ) ועכשיו לא נהגו לדקדק אחריו ועמ"ש סימן קל"ט: ו' אינו רשאי. ואפי'

ביאור הגר"א אורח חיים סי' קלה' ס"ק ד'

כ"ב אם בש"ל כו'. כמ"ש בתפלה טעה ולא התפלג כו': ב"ד המנהג כו'. ש"ע"ש הדין מ"ח קודם כמ"ש בענינה כ"ח א' ואפי' הכהן מ"ח ישראל גדול ממנו הוא קודם כמ"ש"ש אלא שמהו להקדים הכהן ועמוס' שם ובגמ"ט נ"ט ב' דרכ ור"ה קרי כהני ע"ש וכ"ז כל הפוסקים רק ע"פ המנהג שנהגו מקדם כמ"ש הרמב"ם וס"פ רק הגאונים ס"ל דלינו רשאי דדוקא רב ור"ה דמייפי ליה כמ"ש"ש דדוקא שכפופים מלך חכמתו אבל בנ"ה"ה אינו רשאי כמ"ש בטור ואפי' נשיא ישראל ור"ה ממש"ש שאחריה מ"ח הממונים פרנסים כו' ועוד דוקא שכל הכהנים כפופין לו בכל העולם כמ"ש"ש אפי' ר' אמי כו' והיה דמנילה כמ"ש מוס' שם דל"י פריד' היו כפופין הכהנים או כמ"ש נכס רש"י דנבנה"מ מירי: והוא כו'. מיהו כו' עיין מ"ש סי' קל"ט ס"ב: ס"ה אינו כו'. אע"ג דלמרינן בנכונות י"ד ב' רב משי כו' דוקא בתפילין כמ"ש מוס' שם ד"ה ומנה כו': וקוראים כו'.

ענין ב' - בענין מחילת ת"ח

בית יוסף שם

דברים מנדין את האדם חיה אחד מנה: ומ"ש במה דברים אמורים כשבווהו וחרפוהו בסתר אבל ת"ח שבווהו או חרפוהו בפרהסיא אסור לו למחול אף על כבודו. משום דמהיחא דפרקני העיר שכתבתי בקמחון משמע שיכול למחול אף על פי שלא פייסוהו ואילו בפרק ב' דיומא (בג) משמע שאין לו למחול אלא אם כן פייסוהו לאמר רבי יוחנן כל תלמיד חכם שאינו נוקט ונוטר כנחש אינו תלמיד חכם והא תניא הנעלמים ואינם עולצים וכו' לעולם דנקיט ליה בליציה והא אמר רבא כל המעציר על מדומיו מעצירין לו על כל פשעיו דמפייסי ליה ומייפייס הארץ לפרש ולחלק בין לנעמא לפרהסיא. והר"ן כתב בסוף פרק קמחא דלראש השנה (ד' ד"ה ומיהו) דאפשר לחלק עוד דהיה דפרקני בני העיר דמנערי ליה ולא מנעי ליה: ובדפוס הביתו כתב הריב"ש (בח"ג) סימן ס"א אם התלמיד הוא

טור יו"ד ס"ס ש"לד

עיניו מדברי עם הארץ ולא ישית דבר להם וכן היה דרך החכמים הראשונים שומעים חרפתן ולא משיבין (ט) ולא עוד אלא שמוחלים למחרף וסולחים [ולן] וחכמים גדולים היו משתבחין במעשיהם הנאים ואומרים שמעולם לא נידו אדם ולא חרמו לכבודם במה דברים אמורים כשבווהו וחרפוהו בסתר אבל תלמיד חכם כשבווהו או חרפוהו בפרהסיא אסור לו למחול לו על כבודו (ט) ואם מחל נענש מפני שזה

שו"ת שלמת חיים או"ח סי' שנד'

בתפלת זכה שאומרים לפני כל נדרי (חיי"א כלל קמג) דאיתא שם שמוחל לכל חרין מממון אשר אוכל להוציא עפ"י דין וחוק ממי שחוטא כנגדי ואומר אחטא לו והוא ימחול לי, ולא חשיב ת"ח שביישו אותו ברבים דמבואר ביומא כג א דאסור למחול, ומבואר החילוק בטויו"ד ס"ס שלד דמר זוטרא כי הוה סליק לפורי אמר שרי לי לכל מאן די צערן, היינו שלא בפרהסיא אבל באופן זה אסור למחול קודם שפייסו, וצ"ע שלא נזכר חילוק לת"ח.

תשובה

אין כאן תימה אם אינו מחשיב עצמו לת"ח.

המנהג לומר הריני מוחל וסולח לכל מי שאינו מוחל איתי וכו', והוא על פי והרי כתוב דובר שקרים לא יכון לנגד עיני (תהלים ק"א), ואיך ידבר שקר לפני הקדוש ברוך הוא, ולכן ישתדל למחול לו בליבו, ואם אינו יכול למחול, ידלג קטע זה עד שיעביר דבר זה מליבו לגמרי.

ענין ג' - בענין להסתכל בפני רשע

שו"ת שלמת חיים עניינים שונים סי' ק"י

בחגיגה (ט"ו ע"ב) גבי ר"מ דלמד תורה מפומיה דאחר, ויל"ד נהי דאכל תחלא וכו' ובגדול ליכא למיחש, עכ"פ שייך הך דמגילה (כ"ח ע"א) אסור להסתכל בצלם דמות אדם רשע. ואולי כמ"ש הפג"א (סוף סי' רכ"ו) [הובא שם בגליון הש"ס] דוקא להסתכל ביותר, ואולי יותר נכון כיון דקרא מתיר ללמוד ממנו א"כ כאילו התיר גם הסתכלות, דבשביל ת"ת דמתירין כמה דברים.

תשובה: כנראה פשוט היכא שכוונתו להחזיר הרשע בתשובה לא שייך איסור הנ"ל.

ביאור הלכה סי' רכה' ס"ק י'

* ואם נשפנה אחר-כך וכו'. ואם הרואה אותו אינו יודע אם נולד בן או לא, צריך עיין אם יברך דין אמת נחיה רע"א ע"ש: * אפילו עובד גלולים. עין משנה ברורה בק"ש מגן אברהם. וקצת קא"ה לדבר מעבודת-י"ה דף כ' דקמקשה מיתבי וכו' שלא יסתכל אדם באשה נאה וכו', תפיק לה דאפילו ה"ה וכו' אסור להסתכל בו מצד דאסור להסתכל בדמות וכו', אלא נדיא דהסתכלות בעלמא שרי, דדוקא להסתכל בו ביותר ולהתבונן בדמותו, ונהם לעיני אשה אפילו סתם הסתכלות אסור:

שולחן ערוך או"ח סי' רכה' ס"ק י'

* הרואה אילנות טובות ובריות נאות כ' אפילו (ט) עבו"ם או (פ) בחמה אומר בא"מ א"ה שכבה לו בעולמו ו' ואינו מברך עליהם אלא פעם ראשונה ולא יותר לא עליהם ולא על אחרים אלא אם כן היו נאים מהם:



לע"נ ברוך בענדש וברכה גרוס ע"ה

מגן אברהם או"ח סי' רכה ס"ק י'

מגן אברהם או"ח סי' רכה ס"ק י'... קמי מרכבה דין החמט וכ"כ... כ"ח אפי' עובים. והא דאמר' אסור להסתכל בללם דמות אדם רשע הכל מיירי שזוהו ונ"מ נראה דדוקא להסתכל בו ביומר ולהסתכל בללמו ודמותו אסור אבל לא להסתכל בללמו מותר וכמ"ס רמ"י רכ"ט ע"ש וצ"ל ואסור לומר כמה נאה כו"מ זה:

ענין ד' - בענין הנהגה בביה"כ ובביהמ"ד

שם ס"ק ה'

ש"י או"ח קנא' א'... א * בתי כנסיות ובתי מדרשות * אין נוהגין בהם * קלות (ט) ראש כגון שחוק ותחול ושיחה בטילה ואין אוכלין ושותים בהם ולא מתקשטין בהם ולא משילין בהם ולא נכנסים בהם בחמה מפני החמה ובנשמים מפני הנשמים * ות"ח ותלמידיהם מותרים לאכול ולשתות (א) בהם ב (ב) מדוחק: וי"א דנכנס המלמד אפי' שלא מדוחק שרי (ג) וכן פרק בני העיר: * ואין מחשבין בהם חשבונות * אלא אם כן הם של מצוה כגון קופה של צדקה ושריון שבויים * ואין מספידין בהם אלא אם כן יהיה ההספד * לאחר (ב) גדולי העיר שכל בני העיר מתקבצים ובאים להספידו ואם צריך ליכנס בהם לצרכו כגון לקרא לאדם יכנס ויקרא מעט * או יאמר רב (ג) שמועה ואח"כ יקראנו כדי שלא יהא נראה כאלו נכנס לצרכו ואם אינו יודע לא לקרות ולא לשנות יאמר לאחר מהנינוקות קרא לי פסוק שאתה קורא בו או יהיה מעט ואח"כ יצא שהישיבה בהם מצוה שנאמר אשרי יושבי ביתך וישירי המורה בני הלוי שני פתחים וליתיה הויא רבתי י' ס"ב (מדרב ר"פ השותפין):

מחצית השקל שם ס"ק ב'

קנא (ס"ק ב) מדוחק וכו' כוונת מ"ס. דנראה מדברי הרמב"ם שיש ד' מחלוקת דבר דבש"ע העמיק ל' הרמב"ם ש' מדוחק משמע דאפי' למ"ח לא הותר אכילה ושמיה כ"א מדוחק והטור לא העמיק מינה מדוחק וכי הרב"י דגם הטור מודה דנשי' מדוחק ולרוב פשוטו דמה"ס נמיר נלי דוחק לכן לא כי מדוחק אלא הכי' כמד דהר"ף והר"ש והטור שלא כמדו מדוחק חולק' על הרמב"ם וק"ל דאפי' שלא מדוחק מותר ומדברי רמ"א נראה דק"ל דהר"ן דעה ג' דמחלק בין כשי' ובין כשי' דנשי' כשי' דוקא מדוחק אלא כשי' אפי' שלא מדוחק מותר ודברי הג"ח משמע שה"ל דעה דנשי' ש' דליטו (כ"ל רב אלא ורבינו שהביא מ"ח פה) הוי מממרי אנפשיהו (נמ"ס שמתחא בני ליתא) אפי' שהיה מותר אפי' נישונו. ומותר לאכול ולשתות בבתי כנסיות ובה"מ אפי' ג"א שאין מ"ח עכ"ל הרי דהמיר אכילה ושמיה אפי' לשאינו מ"ח ומשמע אפי' שלא מדוחק והכ"ח נדחק דבריו על הג"ח כי הוא נגד דברי הרמב"ם דנשי' כשי' שמתחא בה כ"ל הש"ע ואין אולכס ואין שמים זה ע"ש וכ"ו גרס להם שהבינו מ"ס הרמב"ם מדוחק הוא מנלי דוקא כשהוא מדוחק ולא עלה על לנס לחלק בין אכילה ושמיה לשאר שמשים והכ"ח הביא ראי' להרמב"ם דנשי' מדוחק דרב אלא ורבינו הוי קיימו כו': ור"ל דדוקא כו' ר"ל שאין מחלוקת בין הרמב"ם ור"ן טעור: יתבאר מלמוד וא"כ כל אכילה ושמיה של מ"ח הוא מדוחק שלא ימנעל מלימודו: ובמ"ס הר"ן על עובד דר"א ורבינו ה"ל ח"ל ור"ע דאמר' חכמים ומלמדיהם מותרים משמע ל' דהיינו נכנסים

ה ויש לתמוה על מה שעכשיו מקילים לדבר בבהכ"נ ובבית המדרש אחר התפלה כמה דברים של חול ונעשה כהיתר, ונ"ל דס"ל כשיטת הרמב"ן שיתבאר (פ"ג) דבתי כנסיות של בבל על תנאי הן עשויות אפילו בישובן, לדבר שמוכרחין לכך ואנחנו חושבים זה להכרח כל אחד לפי ענייניו. מיהו זהו וודאי לעשן שם עלים מרורים כנהוג ולהעלות שם עשן וודאי איסור גמור יש בזה ואין לך קלות ראש גדול מזה, ולא הותרה רק להיושבים ולומדים שם כל היום או חצי היום דזהו כאכילה אצלם, ולכן מותר להם בבית המדרש ולא בבית הכנסת, ושאר כל אדם איסור גמור הוא ולזה לא מהני תנאי, ולכן ראוי לגעור בהעושים כן:

ערוד השולחן שם ס"ק א'

א בתי כנסיות ובתי מדרשות יש בהם קדושה גדולה, כיון שמתפללין בהם ולומדין בהן תורה, והמה מעין קדושת המקדש כמו שדרשו חז"ל במגילה (נפג). ודאי להם למקדש מעט' (ויקרא י"א טו) אלו בתי כנסיות ובתי מדרשות וכו', ומאי דכתיב (מלאכי ג' ב) ד' מעות אתה היית לנו' אלו בתי כנסיות ובתי מדרשות ע"ש, ואפילו בשעת חורבן יש בהם קדושה, דכתיב (ויקרא ט"ו ב) 'זהשימותי את מקדשיכם' קדושתן אף כשהן שוממין (משנה ט"ז כח), ולפיכך בתי כנסיות ובתי מדרשות אין נוהגין בהן קלות ראש כגון שחוק והיתול ושיחה בטילה, והאריז"ל היה נוהר מאד שלא לדבר בבית הכנסת רק דברי תפלה, ואפילו דברי מוסר לא דיבר פן ימשך ממנו דברי חול (נמ"ס סק"ג):

ביאור הלכה שם ד"ה ואין אולכין

* ואין אולכין ושותין פה. אסור לשמות מים בבית-ההקנט ובבית-המדרש למי שאינו תלמיד-הקנט, תשובת רש"י סק"ן רעד. והנהגה עתה ששותין מים בבית-ההקנט [ברכ"י י"ט]. ואפשר ששומקין העולם על הסוכרין דבתי-הקנסיות שבהוצ' לארץ על הנאי הן עשויין ומזיל אף בישובן. ולפי זה בארץ-ישראל אין טעם להמיר. ונראה דמי שלומד בבית-המדרש אפלו שלא בקביעות, יש להקל בקנה קשקשא לשמות, ויש לומר דהוי קנה צרף מקנה קדי שלא יתבטל מלמודו, וידבקעין ד. וצ"ע הדין דאכילה, לא נזכר בשלחן-ערוך אם דוקא קבע או אפלו צראי אסור. ועין פסעין ג. דלענין שנה בבית-ההקנט נזכר דאפלו צראי אסור ופה לא נזכר. שמע מקנה לקאור' דוקא קבע, או דלמא דאפלו צראי לא עדיף על-פניו משתנה, ומקל מקום צרף עיין: * בתקנה מקני' התקנה. והוא הדין בקנה מקני' הצנה [תוספתא]:

ענין ה' - בענין אם צריך לילך לביה"כ שלא לצורך

שו"ת שלמת חיים או"ח סי' קנ"ו

סימן קנא' הערות דרשו #10

רוצה לומר, אָךְ לא יקדים הקריאה מקדם שיאמר איה דבר תורה, ויקנה נאָה באמירת הקריאת תורה הוא רק טקסלי.

10) וכשקורא אדם לחבירו בבית הכנסת, כתבו הראשית חכמה (שער היראה פרק טו) והאחר נאמן (ס"ק) והפלא ויעץ (ערך מורא). שלא יגביה את קולו, ובה יראה שיש לו מורא מן השכינה, לפי שאין דרך הירשבים בבית המלך להגביה את קולם לפני המלך, והרי הוא מקיים בזה מצות ומוקדשי תיראנו. ואף אם בא למחות בעושים שלא כהוגן, כתב בפלא ויעץ (שם), ובערך בית הכנסת) שילך למקומם וידבר אליהם בנחת ובכבוד ראש.

הצריך להכנס לבית הכנסת לצרכו אורח קניא: וזאת צריך ליכנס בהם לצרכו כגון לקרוא לאדם יכנס ויקרא מעט כו' ואחר כך יקראנו כדי שלא יהא נראה כאילו נכנס לצרכו. האם בעת הלכות בבית-הכנסת לקרוא לאדם וכדומה אומר איה פסוק או משנה אם מהני. ואולי יהא אסור משום מראית עין, ואולי י"ל אף לדעת הרמ"א ביו"ד סי' דבאיסור דרבנן לא אסור משום מראית עין הכא אסור - חדא דאולי מורא מקדש מעט אלו בתי כנסיות ובתי מדרשות הוא מדאורייתא, ועוד דלכאורה יש לדייק בדברי השו"ע דהוה ליה לומר "כדי של יהא נכנס לצרכו" ומדכתב "כדי שלא יהא נראה כאילו צריך מקודש לשנו' או לקרוא איה דבר, אבל אמר כו" משמע דהא אף אם הוא באמת יכנס ללמוד מעט ואגב אורחא יקרא לחברו מ"מ אם מקודש יקרא